

Ingemar Jönsson

Tekniska Servicenämnden

ingemar.jonsson@trelleborg.se

Energistrategi 2024 - 2030

Sammanfattning

Tekniska servicenämnden har ombetts yttra sig gällande föreslagen energistrategi och tekniska serviceförvaltningen har inhämtat och sammanfattat synpunkter från avdelningarna.

Förvaltningen ställer sig i stort positiv till remissutgåvan av Energistrategi 2024–2030 och att den fastställer övergripande områden som varje verksamhet kan omsätta till egna mål och åtgärder.

Ett förtydligande önskas av angivna mål, bakgrundsinformation som lett fram till målen, strategier, åtgärdsförslag och hur rapportering samt uppföljning ska ske för att kunna prioritera åtgärder kopplade till målen. Strategin kommer ha stor påverkan på tekniska serviceförvaltningen både gällande utförande av åtgärder samt gällande avtal och upphandlingar.

Tekniska serviceförvaltningen rekommenderar, om den redan inte är framtagen, att en lagstadgad strategisk miljöbedömningen genomförs. Se vidare i tjänsteskrivelsen under rubrik ”Ärendet”.

Beslutsunderlag

Denna tjänsteskrivelse

Förslag Energistrategi 2024 - 2030

Tekniska Serviceförvaltningens förslag till beslut

Tekniska servicenämnden föreslås besluta

att godkänna förvaltningens remissvar och sända det till kommunstyrelsen som sitt eget yttrande.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Synpunkter på Energistrategi 2024 - 2030

Tekniska serviceförvaltningen redovisar nedan synpunkter på remissutgåvan av Energistrategi 2024 - 2030 med samma rubriceringar som remissutgåvan har, för att underlätta ev. revideringar. De synpunkter som inte har direkt koppling till någon rubrik redovisas sist under "övriga frågeställningar och kommentarer".

Inledning och syfte

Inledningsvis anges att systemgränserna gäller hela geografiska Trelleborg. Det anges vidare att energistrategin ersätter kommunal energiplanering.

Tekniska serviceförvaltningen anser att det hade varit fördelaktigt med utökning av målen till att både finnas mål riktade mot det geografiska Trelleborg och mål riktade specifikt mot kommunkoncernen. Befintligt upplägg är tre målområden som riktas mot geografiska Trelleborg och ett målområde mot kommunkoncernen.

Utöver detta, så beaktat att stamnätsstationerna för el delas med sydvästra Skåne, borde det även lyftas fram att samordning behövs med närliggande kommuner gällande åtgärder kopplade till elnätet.

Process för genomförande och uppföljning

Tekniska serviceförvaltningen ser positivt på att varje nämnd och bolag ska ta fram egna handlingar och rapportera vad som genomförts. Dock är det otydligt vad som önskas rapporteras in beaktat att bara ett mål riktas mot kommunen och dess bolag och övriga mål gäller hela geografiska Trelleborg och målen verkar inte täcka upp allt som efterfrågas i strategin.

Det är positivt att uppföljning och översyn planeras till 2027, då det är mycket som löpande sker inom energiområdet.

Bakgrund och nuläge, Strategins utgångspunkt och Miljöpåverkan

Bakgrund och nuläge redovisar mängd tillförd och slutanvänd energi vilket ger en begränsad bild av behoven. Fördelaktigt hade varit en mer fördjupad bild där nuvarande och framtida utmaningar tydliggörs, för att skapa förståelse till varför de specifika målen valts och vilka problem som behöver åtgärdas eller undvikas.

Strategins utgångspunkt benämns att den utgår från primärenergifaktorn och energitrappan som hjälpmedel för analys och arbetsmetod för prioritering. Beaktat vikten som läggs på dessa verktyg önskar tekniska serviceförvaltningen tillägg hur primärenergifaktorn beräknas samt förtydligande av hur den praktiskt kan användas för att göra prioriteringar i de fyra målområdena som täcks in i energistrategin. Exempelvis; viktningssfaktorer för alla huvudsakliga energibärare som används i kommunen bör redovisas i strategin för att skapa förståelse för vad primärenergifaktorn är och hur den skiljer sig mellan olika energislag.

Energitrappan i remissförslaget är vägledande för tillförsel och användning av energi. Önskvärt är att det tas fram en motsvarande prioriteringstrappa för lokal energiproduktion. Detta kan förtydliga nedanstående punkter:

- Ska kommunens ambition vara att prioritera produktion av så högvärdig energi som möjligt av en naturresurs eller råvara, om det är möjligt? Ett exempel här kan vara att prioritera produktion av el framför värme.
- Småskalig, lokal energiproduktion kommer sannolikt bli vanligare framöver. Vilka lokala energilösningar som slutligen väljs beror självklart på många faktorer och verksamheternas behov. Det vore ändå önskvärt med vägledning för prioritering även av lokal energiproduktion som kan tillämpas om rätt förutsättningar finns.

Detta önskemål relaterar även till frågan om hur primärenergifaktorn ska användas som prioriteringsverktyg.

Under miljöpåverkan nämns den strategiska miljöbedömningen, men det är oklart om denna är genomförd eller inte.

Energistrategin lyfter tydligt fram fokusområden som kan bedömas med en strategisk miljöbedömning och en väl genomförd strategisk miljöbedömning kan underlätta framtida beslut och prioriteringar. Tekniska serviceförvaltningen rekommenderar att den lagstadgade strategiska miljöbedömningen genomförs, om den inte redan är gjord.

Följande stycke ”om exempelvis vindkraften byggs ut som ett led i att arbeta mot energistrategins mål så kommer erforderlig och lagstadgad miljöbedömning genomföras där så krävs, beroende på bland annat lokalisering” bör omformuleras. Stycket kan felaktigt tolkas som att åtgärder kopplade till energistrategin rent generellt behöver strategiska miljöbedömningar. Det bör förtydligas att strategisk miljöbedömning endast behövs i de fall där planerade åtgärder innebär att detaljplanen behöver förändras och att förändringen bedöms ha betydande miljöpåverkan.

Generellt gällande målen och fokusområdena

Energistrategin ska ersätta energiplanen för tillförsel, distribution, användning av energi och de fyra fokusområdena i energistrategin berör dessa delar. Texterna innehåller inte direkta strategier under de olika områdena utan mer exempel som kan arbetas med och själva målet har begränsad tydlighet gällande vilken riktning som ska prioriteras i vissa fall.

I flera fall i de fyra fokusområdena beskrivs åtgärder med ingen eller mycket liten påverkan på det specifika målet. I vissa fall så fås en känsla att det som anges som mål snarare utgör en indikator och att målet indirekt anges i rubriken kopplat till fokusområdet. Exempelvis anges för målet att ”uppnå en energilagringsskapacitet på 20 MWh” följande exempelåtgärder:

- Att modernisera elinfrastrukturen för att säkerställa ett driftsäkert smart energisystem
- Främja energilösningar såsom mikroproducenter av el

Åtgärderna matchar väl rubriken ”En hållbar och driftsäker energiförsörjning” men åtgärderna ger ingen påverkan på det specifika målet. Här föreslås förtydligande om var fokus ska läggas, är det mot målet eller mot de generella exempeltexterna samt rubriceringarna?

Förnybar energitillförsel

Mål: Fördubblad produktion av förnybar el till 2030 (basår 2021)

I texten framgår kort att elbehovet kommer öka markant framöver, att självförsörjandegraden behöver öka gällande el samt att det ska produceras mycket lokal vätgas som kommer kräva el. Detta är uppgifter som bör förtydligas mer under bakgrund och nuläge som en bakgrund till behoven, särskilt som detta påverkar framtida prioriteringar.

Främjande av lokal vätgasproduktion anges som exempel på ett område som kan bidra till fördubblad produktion av förnybar el till 2030. Som vi ser det kommer produktion av vätgas i sig inte bidra till målet. Den förnybara elektriciteten som tillförs systemet i detta syfte kommer användas till vätgasproduktionen som antas tillverkas genom elektrolys där vattenmolekylen delas till syre och väte där vätgasen sen kan lagras eller transporteras. Som redan nämns i strategin kommer det däremot krävas ny, lokal produktion av fossilfri elektricitet för att kunna producera den gröna vätgasen och det även finns effektförluster vid tillverkning av vätgas, det vill säga att det går åt mer el än den energimängd som lagras i vätgasen.

Här hade det varit till fördel att lyfta fram att även tillvarata och undersöka andra möjligheter gällande produktion av förnybara bränslen i Trelleborgs kommun, som i sin tur kan användas till energiproduktion eller drivmedel.

Beaktat att texten även innefattar åtgärder för att tillvarata restvärme, borde troligen rubriken utvecklas till följande ”Förnybar eller återvunnen energi”. Målet innefattar heller inte restvärme så som det är utformat idag.

Utfasning av fossila energislag nämns inte i det här målet, är ambitionen att ersätta fossila energikällor med förnybara, är ambitionen att framtida energibehov ska vara förnybara, eller är fokus mest att utöka den totala elproduktionen (med förnybart)? Tekniska serviceförvaltningen önskar tydligare strategier för vilka områden som ska prioriteras.

De exempelområden som nämns ger begränsad vägledning till tekniska serviceförvaltningen och här bör det utvecklas med mer konkreta exempelåtgärder som till exempel:

- Utbyggnad av solceller
- Upphandling av förnybar energi

Hållbara transporter

Mål: uppnå 70% reduktion av växthusgasutsläpp från transportsektorn till 2030 (basår 2010)

Målet är tydligt och rimligt utifrån nationella mål - men vad är nuläget idag?

Om det hade tagits fram ett mål direkt ritat mot kommunkoncernen så hade detta mål kunnat stärkas ytterligare för koncernen. Under exempelområden så hade även upphandling av transporter inom kommunkoncernen kunnat specificeras. Exempelvis att fordon inom kommunkoncernen ska drivas med förnybara drivmedel och vara energieffektiva.

I exemplet anges att kommunanställda ska resa fossilfritt. Vad menas med att resa fossilfritt? Hur ses här på klimatkompenserade resor? Hur ses på användande av privata fordon i tjänst, t ex en gasbil tankad med naturgas, privat elbil laddad med icke grön el eller en privat bensindriven bil?

En frågeställning som uppkommit under remissen är hur det skulle kunna vara möjligt att påverka entreprenörer och leverantörer att minimera transporter och resor utan att bryta mot LOU, något som förvaltningen kommer undersöka vidare.

Energieffektiva och hållbara fastigheter

Mål: Energianvändningen i kommunkoncernens fastighetsbestånd ska minska med 15% (basår 2022)

För att tydliggöra så föreslås att lägga till följande i parentesen vid målet (köpt energi per kvadratmeter med basår 2022). Detta skulle tydliggöra att målet inte kan nås genom att avveckla fastigheter och målet blir inte heller orimligt om fastighetsbeståndet utökas.

Tekniska serviceförvaltningen håller med om att energieffektivisering är mycket viktigt, dock kan det kännas lite enkelspårigt att bedöma följande som korrekt att "energieffektivisering ska alltid vara det första steget som beaktas vid renovering eller nybyggnation.". Exempelvis har behovet av själva byggnaden för en verksamhet en viss betydelse också, som bör prioriteras högre än att byggnaden ska vara energieffektiv.

Beaktat den stora miljöpåverkan som energianvändningen har och hur stor påverkan som alla medborgare och företag i Trelleborg har på detta område så är det oklart varför detta mål inte riktar sig mot hela geografiska Trelleborg utan bara är riktat mot kommunkoncernen? Kommunen kan inte krav-ställa men har påverkansmöjlighet på hela geografiska Trelleborg.

Utifrån att detta är en energistrategi och inte hållbarhetsstrategi så borde avsnittets åtgärder fokusera på hållbar energianvändning och de delar som kan direkt kopplas till energi, inte övriga hållbarhetsaspekter. Utifrån detta resonemang så bör ev. följande exempelområden utgå från denna strategi alternativt beskrivas noga hur de kan kopplas ihop med energi:

- En succesiv ökad kravställning på hållbara material
- Nyproduktion av kommunens fastigheter ska uppfylla miljökraven enligt miljömärkning typ 1

Om det önskas kravställningar i energistrategin på nyproduktion så rekommenderas att dessa likriktas mot kraven i Trelleborgs gröna ramverk eller att det lyfts certifieringar riktade mer mot energirelaterade frågeställningar och där certifieringarna kan användas oavsett typ av byggnad, vilket inte vi har tolkar att miljömärkning typ 1 gör. Gällande hållbara material kan denna formulering ändras till hållbar materialhantering ur energisynpunkt.

Under energieffektiva och hållbara fastigheter framgår en ambition om en mer hållbar materialanvändning vid byggnation och anläggning. Genom att återanvända material och massor inom kommunen, kan både transporter och energiåtgång vid framtagning minska. Detta är ett mål som även kan uppnås via stärkta samarbeten över samtliga förvaltningar och bolag och en mer välutvecklad, lokal masshantering. Detta skulle även kunna påverka transportbehovet och bidra till måluppfyllelse för reduktion av växthusgasutsläpp från transportsektorn.

En faktor som även kan bedömas i detta fokusområde är att det också går att lyfta fram åtgärder gällande krav på byggnader och verksamheter att aktivt bidra till balansering av energisystemet, inte bara fokus på effektivisering.

Energieffektivisering berör flera avdelningar inom förvaltningen och är något som dagligen arbetas med genom uppföljning, drift, planerat underhåll och projekt. En fortsatt utveckling prioriteras framöver.

En hållbar och driftsäker energiförsörjning

Mål: Uppnå en energilagringsskapacitet på 20 MWh

Ett mycket prioriterat område där hela staden kan bidra. Tekniska serviceförvaltningen ser dock inte att själva målet är rätt riktat och undrar också hur hög energilagringsskapacitet som redan har uppnåtts. En viktig åtgärd för att tillgängliggöra för icke planeringsbar produktion av energi samt minimera behovet av fossil energi, oavsett om detta gäller värme eller el, är flexibilitet i energisystemen. En möjlighet att uppnå detta är precis som målet specificerar att satsa på energi lager. För värme så innebär detta exempelvis ackumulatortankar och för elnätet kan det vara batterier. En kostnadseffektiv lösning är också att arbeta för en energiflexibilitet i försök att minimera effektopparna och anpassa energianvändningen till när det finns mycket tillgänglig energi. Vanligt är att

utnyttja värmetrögheten i byggnader så att under vissa tillfällen när det är brist på antingen el eller fjärrvärme minskar man tillförseln av värme (fjärrvärmen eller elvärme) under någon timme utan att detta påverkar värmen i byggnaden nämnvärt. Andra åtgärder är att styra när laddning av elbil sker eller liknande. Dessa åtgärder innefattas inte i målet energilagringsskapacitet men innefattas i avsnittets rubrik.

På fjärrvärmesidan så kommer ett sådant mål påverka hur taxor och avtal kommer utvecklas samt nya smarta system för att styra fjärrvärmeanvändningen. På elsidan, om fokus läggs på detta, så påverkar det hur upphandling av elavtal görs eftersom upphandlingsformen anpassar incitamentet för en flexibel elanvändning.

Gällande målsiffran i förhållande till energilagringsskapacitet önskas ett förtydligande hur denna har beräknats? Troligen finns redan i det geografiska Trelleborg ackumulatortankar som vid en övervärmning kan nå en energilagringsskapacitet på 20 MWh. Beträffande elbehovet hade det varit av värde att tydligare belysa huvudsyftet och behoven i Trelleborgs elnät. Det vill säga är det för att ta vara på egen förnybar produktion, med de förluster som uppkommer när det sker en lagring, eller är behovet i huvudsak kapacitets reserv för frekvensbalansering alternativt för att aktivt minimera effekttoppar vid timmar när det är brist på el i elnätet?

Fokus gällande strategin för energilager är av stor vikt för tekniska serviceförvaltningen utifrån att med nuvarande elavtal och elnätsavtal innebär det inga besparingar alls att omfördela elanvändning med ellagring, det innebär bara ökade kostnader i form av batterilager eller vätgaslager samt elkostnader för förlusterna av el vid laddning. Detta är något som måste beaktas vid upphandling av elavtal framöver samt anpassning av effektabonnemangsprismodellen hos Trelleborgs energi.

Övriga frågeställningar och kommentarer

Nedan sammanfattas frågeställningar och kommentarer som är relevanta för energistrategin som helhet.

Förstudier och problemidentifieringar

Beaktat den begränsade informationen i energistrategin så efterfrågas att få ta del av förstudiematerial och problemidentifiering som ligger till grund för strategin för att få bättre insikt gällande prioritering av framtida handlingar.

Prioritering mellan mål och målkonflikter

Finns någon prioriteringsordning mellan målen i strategin, eller är alla likvärdiga? Hur har målkonflikter hanterats?

En målkonflikt kan vara elintensiva produktionsprocesser som krävs i syfte att öka kommunens energilagringsskapacitet samt ökad elanvändning för laddförluster vid användning av batterilager. Annan målkonflikt med andra

hållbarhetsmål kan vara att förbränning av biodrivmedel leder till utsläpp av föroreningar som påverkar luftkvalitet, förurning och övergödning.

Standarder för beräkning och rapportering

För att underlätta jämförelser bör internationella eller nationella standarder primärt användas. Tillämpbara standarder bör listas i planen, för att göra det tydligt vad verksamheterna förväntas arbeta utifrån och att samtliga räknar och rapporterar på samma sätt i den mån det går. För utsläppsberäkningar inklusive systemavgränsning skulle till exempel GRI:s standarder kunna vara utgångspunkten.

Kompensation för CO2-utsläpp

Energistrategin lyfter fram nettonoll utsläpp i regionen. Finns det beaktat vid framtagande av energistrategin hur energiproducenter kan samverka vid CO2 kompensation? Exempelvis genom pyrolys för tillverkning av biokol där värme återvinns via fjärrvärmenätet, bio-CCS för infångning av CO2 vid fjärrvärmeproduktion, rötning och tillverkning av biogas.

Kommunens rådighet

Kommunkoncernen är bara en av flera aktörer i kommunen som kan påverka andra. Det är inte utvecklat i strategin vad förvaltningarna kan genomföra. Ett förslag är att utveckla möjligheterna för kommunen att påverka målen utifrån följande kommunroller i strategin:

- Föregångare: Som föregångare går kommunen före inom sin egen verksamhet. Kommunen är med och testar nya metoder och innovationer men kan också vara en föregångare genom att bidra till en ökad efterfrågan på hållbara varor och tjänster. Att vara föregångare kan också innebära att kommunen aktivt deltar i olika teknikutvecklingsprocesser, som vidareutveckling av olika arbetssätt med hjälp av digitala verktyg.
- Planerare: Stadsplaneringsprocessen ger kommunen stor möjlighet att tidigt påverka stadens utformning, dess funktioner och indirekt påverka Trelleborgs sätt att leva. Likaså kan kommunen i rollen som planerare stötta utvecklingen ytterligare genom att i den översiktliga planeringen och i detaljplaneringen underlätta för de förutsättningar som behövs för att gynna teknikutveckling samt möjliggöra för synergieffekter och samnyttjande.
- Samhällsaktör: Som samhällsaktör är kommunen en arena och katalysator för samverkan mellan företag, föreningar och invånare när det gäller omställningen till ett hållbart och klimatneutralt samhälle där energi är en av de stora pusselbitarna. Funktionen som samhällsaktör verkar även för att bidra till och arbeta för behövliga förändringar ex. avseende lagstiftning och andra hinder som försvårar hållbara lösningar. Att vara samhällsaktör innebär att kontinuerligt och aktivt bidra med kunskapsdelning.

Ordlista

Rekommenderas en ordlista för komplicerade ord och standarder som exempelvis ”smart energisystem”, ”effektbalans”, ”miljömärkning typ 1”, ”resa fossilfritt” m.m.